

ДИТЯЧА ТА ПІДЛІТКОВА ЛІТЕРАТУРА: ПРОЦЕСИ ІДЕОЛОГІЧНОЇ ТА ЕСТЕТИЧНОЇ КАНОНІЗАЦІЇ-ДЕКАНОНІЗАЦІЇ

Будь-яка модернізація передбачає ідеологічні, парадигмальні зміни, жанрові трансформації, активні процеси канонізації-деканонізації. А в одному із останніх інтерв'ю український письменник для дітей та підлітків Сергій Гридін сказав: «Проблеми та емоції не змінюються у дітей та підлітків у всі часи, незважаючи на жодні зміни у жодному суспільстві..... Наші діти ідуть семимильними кроками до дорослості.....». З цих міркувань, мені вдалося доцільним запропонувати свої спостереження за процесами ідеологічної та естетичної канонізації-деканонізації у дитячій літературі.

Ключові слова: дитяча література, автор, дитина, канон, канонізація, ідеологія, мова, естетика, емоція.

*Курли!Курли!
Здоровенькі були!
Здрастуйте!
Привіт!
Привіт!
Ура!
Хай живе рідне болото!
Хай живуть дорогі пугловки,
Комарі і мухи!
Ура! Я народився!
Чуєте?
Як прекрасно жити
На світі!...
Курли! Курли!
Здоровенькі були!*

Всеволод Нестайко «Пригоди журавлика».

Література для дітей – це перша література, з якою знайомиться людина на шляху свого особистісного становлення і яка до певної міри визначає, скеровує в подальшому потік потенційних читацьких компетентностей у відповідності до вікового та емотивного рівня зростаючого читача. Це поняття влучно розкриває українська дослідниця Ольга Папуша: «У кожному разі ідеальна, віртуальна за своєю природою, література з дитинства, як і будь-який інший мистецький феномен, до певної міри є «практикою себе» (М. Фуко), способом індивідуального самопозиціонування, утворення Я-концепції, тобто специфічним механізмом формування культурно обумовлених сценаріїв поведінки людини та формою їхнього засвоєння. Крім того, з дитячою літературою, безумовно, пов'язана ідеологія й політика – теорія і практика маніфестації дитинства у суспільстві, де вона – література – відіграє роль маркера соціальної динаміки та процесуальності, особливого конституанта й каталізатора образу дитинства, його місця та ролі у мінливому світі смислів і форм» [13, с. 108]. Ідеологія, політика, «культурно обумовлені сценарії поведінки людини» або ж, іншими словами, –

культурно-соціальні інтеракції, а також і культурна пам'ять формують у суспільстві певні орієнтири та цінності, які диференціюють актуальний канон, зокрема і літератури для дітей та юнацтва тої чи іншої епохи/тої чи іншої країни/тої чи іншої групи країн.

Згідно з ученням австралійського вченого Джона Штефенса¹, ідеологія міститься в оповіді у вигляді нарративного дискурсу ще до того, як виявляється аспект змісту або теми і текст стає доступним для інтерпретації. Йдеться про те, що дорослий письменник, лише починаючи писати для дітей, вже має позаду себе багатий досвід життя у певному суспільстві, яке існує у своїх давно сформованих специфічних рамках системи «політичних, правових, морально-етичних і філософських поглядів, ідей, теоретичних засад, які кристалізуються на теоретичному рівні суспільної свідомості» [18, с. 20]. Тому, розглядаючи питання ідеологічної та естетичної канонізації-деканонізації літератури для дітей та юнацтва, ми маємо на увазі дослідження системи поглядів, ідей, цінностей та установок, які виражають актуальні інтереси дітей/підлітків у взаємодії із системою політичних, правових, етичних, художніх, естетичних, релігійних, філософських поглядів дорослих. Йдеться, фактично, про прийняття суспільною свідомістю через письменника як посередника між дитиною та її соціалізацією, соціальних проблем та конфліктів, які виникають у дійсних відносинах діти-дорослі. Вони складають зміст ЛДЮ останніх десятиліть, її інтенції, її призначення і очікувані результати від прочитання її зростаючим читачем. Звідси, – ідеологія – це система імпліцитних змістових зв'язків та їх взаємодія у нарративному дискурсі творів, написаних дорослими письменниками для недорослої цільової аудиторії.

Канон (за Фредеріком Вортманом) ми розглядаємо як «продукт соціальних дій», як «інструмент для розв'язання проблем», як засіб «легітимізації сьогодні актуальних цінностей», колективний «фонд ідентичностей» або ж як «орієнтація в погляді на майбутнє». Канон по своїй суті мінливий, безпосередньо залежний від ідеологічної установки, соціальної поведінки та культурної пам'яті тої чи іншої спільноти, тої чи іншої епохи. Оцінка літератури для дітей та юнацтва споконвіків здійснювалася саме дорослими (т.зв. посередниками), з великим життєвим досвідом, розвинутою, зокрема читацькою/літературною компетентністю, і на основі т.зв. культурної пам'яті на рівні підсвідомості. Тому всі канонічні процеси в історії дитячої літератури вважаємо в даному контексті передусім ідеологічними.

Кожна епоха запропонувала своєму читачеві свої сформовані ідеологічні послання та канони. І кожна епоха абсолютно по-різному сприйняла свого юного читача, створюючи йому власну, завжди актуальну саме для того часу, літературну пропозицію. Усі попередні епохи переважно пропонували дітям інтенціонально найкращі взірці поведінки у школі, вдома, у суспільстві. Але сьогодні навряд чи можна зацікавити дітей та молодь «Маленьким Катехизмом» Мартіна Лютера (1529) чи романом Гріммельсгаузена «Проксімум і Люмпіда» (1672), – творами, які, власне, і слугували формуванню «культурно зумовлених

¹ Дж. Штефенс наголошує на особливій функції мови, яку називає кодом усіх кодів, «оскільки мова є найпоширенішою формою комунікації, а виникнення і розповідання історій – що я тут називаю “нарративним дискурсом” – є специфічним використанням мови, через яке певне суспільство передає власні панівні норми та цінності» [18, с. 20].

сценаріїв поведінки людини». Самі ж адресати, діти і молодь сьогодні, літературу вже післявоєнного періоду і навіть аж до кінця ХХ ст. не завжди сприймають як свою, як близьку для свого розуміння і світосприйняття.

А література, створена для дітей та юнацтва сьогодні, жодним чином не претендує хизуватися виховними моментами і не претендує бути «ідеальною». Це не означає, що й раніше не створювалися розважальні чи психологічні твори. Однак саме ті твори, які не насаджували панівні дидактичні догми тої чи іншої епохи, а радше служили комунікативним чинником, психоемотивним розрядом заради розвитку внутрішнього «Я»-дитини, її самопошуку, самоідентифікації, зокрема завдяки прийому взаємопроникнення дитячої та дорослої дійсностей та її безмежних можливостей створення «іншої», але «своєї» дійсності, ввійшли в класику літератури для дітей та юнацтва і на сьогодні «позачасово» і «позапросторово» адекватно сприймаються сучасним дитячим реципієнтом. Це, звісно, твори світового визнання, такі як «Олівер Твіст» (1838) та «Різдвяна історія» (1843) Чарльза Дікенсона, «Аліса в країні чудес» (1865) Льюїса Керрола, «Пітер Пен» (1906) Джеймса Метью Баррі, «Пеппі Довгапанчоха» (1941) Астрід Лінгрен, «Хроніки Нарнії» (1950 – 1956) Клайва Стейплза Льюїса, «Гоббіт» (1937) та «Володар перснів» (1955) Джона Толкієна, «Момо» (1973) та «Нескінченна історія» (1979) Міхаеля Енде. Очевидно, самі ці метри дитячої літератури і створили певний універсальний канон, на який орієнтується і сучасна література для дітей та юнацтва, зокрема фантастична (наприклад, «Гаррі Поттер» (1997 – 2016) Джоан Роулінг чи «Чорнильна трилогія» (2003 – 2007) Корнелії Функе), яка вже в цьому столітті, завдяки великій медіапідтримці формує т.зв. інтернаціональний канон. І як результат, – рівень літератури, яку дорослі письменники створюють адресно для недорослого реципієнта, стрімко зростає.

Незважаючи на те, що весь попередній педагогічний досвід завжди акцентував увагу саме на «виховній» функції літератури для дітей, сьогодні дидактизм та насадження стереотипних норм, у відповідності до психоемотивного типу нового емансипованого читача з його підвищеним «почуттям дорослості» у досить ранньому віці, зазнає поразки у будь-якій сфері навчання, а тим більше у сфері «виховання читача». Тому сучасні діти здебільшого очікують від книги серйозного ставлення, серйозних розмов на близькі їхньому соціуму теми, які насправді мало чим відрізняються від «дорослих». Адже завдяки стрімкому інформаційно-технічному прогресу діти сьогодні безпосередньо вкинуті у дорослий дискурс життя і потребують відповідей на незрозумілі їм запитання. Тому і твори для дітей та юнацтва сьогодні «дорослішають», пропонуючи лише оновлені форми для комунікування на відповідному віковому рівні.

У цьому ж розумінні Ж-Ж Дерріда в одній із своїх доповідей говорить про «картину безвікового світу». Він характеризує світ, який виник у результаті визвольних рухів 1968 р. як шалену напругу між генераціями, яка зумовлена масовими протестами молоді проти авторитаризму дорослих. У такий спосіб стерто будь-які вікові обмеження як у технічних (мережних), так і соціальних (суспільних) реаліях, що, відповідно, відбилося й на самому художньому дискурсі. Нова інформаційна епоха поставила всі покоління в єдині умови сповіщення, що й зумовило, своєю чергою, стрімке дорослішання дітей. Тенденції розвитку сучасної літератури для дітей та юнацтва зумовлені боротьбою дитини за рівне існування у єдиному суспільстві разом із дорослими, новою ідеологією

сприйняття нового емансипованого дитинства. Отож, можна говорити вже і про сталі структури та форми, які характеризують цей літературний феномен впродовж останніх 40-ка років.

Існує текст, що створюється дорослим автором і існує текст, що створюється дитячим реципієнтом в процесі його прочитання. Є досвід дорослого автора і досвід (або його відсутність) молодого читача. Є суспільний світ дорослого і фантастичний світ дитини у суспільстві. Ідеологія дорослого переважно зумовлена національними проблемами, тоді, коли дитина – космополітична особа за своєю суттю, громадянин світу, який в залежності від категорії віку менше або більше скутий рамками конкретного суспільства. Дитина, перебуваючи у світі вузькому (батьки, друзі, школа) – відкрита до світу широкого (незнаного, уявного, фантастичного, ірраціонального) і розвивається у взаємодії численних ідентичностей і почуттів, які і формують її власну систему цінностей, власну ідеологію.

І саме ці аспекти, а також і емотивний рівень нового молодого читача протистоять процесові ідеологізації самого послання з позиції старшого наставника. Тому, перш ніж взятися за пропонування книги для дитини, автор програми чи наставник-учитель мусить звернутися до дитячої психології, поспілкуватися із самими дітьми, пригадати власне дитинство, зрештою, твір повинен пройти час апробації читацькою аудиторією. Якщо ж це твір для підліткового періоду у становленні людини, то автор програми чи наставник-учитель, повинен розуміти усі тонкощі душі потенційного реципієнта, знати про його потреби та проблеми, володіти інформацією про всі суб-культури (панки, готи, емо та ін.), які презентують власні ідеологічні системи. Письменник, який пише для дітей сьогодні і прагне донести до читача архетипні (але не стереотипні) цінності, мусить трансдиференціювати їх у відповідності до «моди», якщо він справді зацікавлений у тому, щоб налагодити комунікацію із ним. Це не означає, що самі цінності помінялися чи не доносяться до молодого читача, а лише те, що не можна сьогодні нав'язувати власні диференції чи консервативний детермінізм, втискаючи погляди дитини у бінарно полярні опозиції добре-зле, чорне-біле і т. д. за власним розумінням. Так, наприклад, питання суб-культур постійно проговорюється в школах, університетах, на сайтах бібліотек та ін. у різних країнах, зокрема і в сусідній Польщі. Ідеологія суб-культур прописана у навчальних методичних розробках з популяризації читання й літератури. Вчителі-словесники проводять бесіди, викладачі університетів читають лекції з літератури, обов'язково із урахуванням того, що в класі, або в аудиторії можуть знаходитись представники тої чи іншої ідеологічної групи. Старша генерація не відштовхує їх, не зневажає (що дуже часто зустрічається в освітньо-педагогічній системі в Україні), а навпаки, показує свою обізнаність із їхніми проблемами, їхніми потребами, їхніми зацікавленнями. Така поінформованість, прояв уваги з боку старших, зокрема, педагогів, до молоді, однозначно, викликає повагу в останніх до освітнього процесу взагалі, і до літератури, зокрема. У школах та університетах дуже часто організуються спеціалізовані круглі столи за участі представників тої чи іншої суб-культури, де проводяться також і просвітницькі розмови та обговорення окремих творів. І це все є питаннями нормальної соціалізації. Реальні проблеми й конфлікти дітей та підлітків проговорюються і прописуються. Діти не залишаються з ними наодинці. Те, що сучасний письменник здатний, незалежно від власних переконань, закласти у наративному

дискурсі тексту для дітей/юнацтва, враховуючи представників будь-якого суспільства, будь-якої суб-культури, – процес ініціації читача, тт. процес особистісної самоідентифікації потенційного читача, усвідомлення себе дорослим і відповідальним за Всесвіт, – і робить сучасного автора успішним. Можна сказати, що суть сучасної ідеології наративного дискурсу в літературі для дітей та юнацтва – в ініціації зростаючої людини. Саме ця ідеологія і протиставляється ідеології виховання через літературу, яка була і є ще властивою на теренах України, зокрема. В ідеології виховання передбачено колективний вплив на людину всього суспільства, яке не завжди позитивно впливає на розвиток дитини. Притримуючись такої ідеології, суспільство дуже часто не допомагає формуватись особистості, а навпаки, під впливом соціального середовища (в жодному разі ми маємо на увазі суб-культури, а скоріше, наприклад, соціальне середовище в розумінні постійних політичних та економічних злиднів, неуспішності громадян і т.д.) деформує її в корені. В результаті такої ідеології, дитина опиняється наодинці із референційними труднощами, вона позбавлена орієнтирів, відбувається криза ідентичності, перелом у становленні особистості, розвивається почуття нездарності. Саме тому важливо вчасно дати в руки дитині книгу, але книгу не ту, яка дуже подобається дорослим, а книгу, яка відповідає емотивному рівню читача. І ця книга повинна бути ініціатором еволюції сомореференційних та референційних стосунків «Я»-дитини до себе і «Я» – до інших. Через ідеологію ініціації у сучасних текстах ЛДЮ відбувається процес особистісної ідентифікації молодого читача, громадянина Всесвіту.

У 2013 та 2014 рр. були представлені чотири важливі для подальшого розвитку досліджень про літературу для дітей та юнацтва наукові праці Емілії Огар, Богдани Салюк, Тетяни Качак та Віталіни Кизиловой. Вони свідчать про формування певних, властивих українському літературознавству критеріїв, за якими саме ті, а не інакші твори стають сьогодні в певному сенсі канонічними і визначають відповідні тенденції подальшого розвитку літератури для дітей та юнацтва в Україні. Різноманіття тем, кількісне та якісне «дорослішання» дитячої літератури сьогодні потребує, відповідно, деяку ілюстрацію та аналіз. На часі і сам дискурс навколо канону взагалі та канону у дитячій літературі, зокрема. Очевидно, що саме поняття канону за останні десятиліття перебуває у полемічному колі світових теоретиків.

Канонізація – це передусім взаємодія соціально-культурних, дискурсивних та/або інституційних факторів і відбувається за умов встановлення певного патріархального порядку, упровадження різного типу цензури (наприклад, ідеологізація комунізму у ХХ ст.) або інституційних механізмів (школа, університет, – дві важливі інстанції у процесі канонізаційного визначення). У цьому значенні канон розуміємо як корпус текстів, у поширенні яких зацікавлене певне суспільство чи культура. Фактично, канон «створюється» штучно «і переважно має дещо справу із владою» .

Сімон Вінко вказує на ще одне розуміння канону, яке є дещо менш офіційним, однак, в певній мірі більш доступним та демократичним (не в останню чергу завдяки вибуховій праці Гарольда Блюма «Західний канон»). Згідно з даним трактуванням, досить стрімко поширюється визнання текстів як канонічних не через контекстуальні чи інституційні фактори, а через власне самі текстові ознаки та якості. Таким чином, для нашого дослідження канонічних процесів в

актуальній літературі для дітей та юнацтва особливо важливим визначенням є те, що канон творять найкращі твори за відповідними естетичними вимогами.

Поняття канону у літературі для дітей та юнацтва розгортає у своїй фундаментальній праці «Дитяча література, канонотворення та художня цінність» німецька дослідниця Беттіна Кюммерлінг-Майбауер, авторка численних наукових праць з теорії дитячої літератури та, зокрема, упорядниці найбільшого міжнародного лексикону класиків дитячої літератури, куди вперше увійшло ім'я Івана Франка як всесвітньовідомого класика української дитячої літератури.

Беттіна Кюммерлінг-Майбауер спостерігає за змінами в оцінюванні та сприйнятті дитячої літератури: «Як тільки специфічна дитяча література в Німеччині у період пізнього Просвітництва почала встановлюватися, умови її визнання через педагогів, літературних критиків та письменників здавалися спочатку ідеальними. Визнані автори, які зробили собі ім'я або як вчителі, як педагоги або як письменники для дорослих, писали дитячі книжки, які не служили апріорі виключно повчально-виховній функції, але які вважали право дитини на розмову такою самою вимогою, як і писати літературні високоякісні твори для дітей». Цей процес в Україні спостерігаємо значно пізніше, аж на початку 1960-х рр., коли, як пише українська літературознавець Раїса Мовчан, – «... з'явилася плеяда талановитих митців-шістдесятників, які активно так чи так почали долучатися до дитячої літератури: В. Нестайко, В. Близнець, Є. Гуцало, В. Симоненко, М. Вінграновський, Ліна Костенко, І. Жиленко, Д. Павличко, Гр. Тютюнник, А. Дімаров, В. Шевчук, Я. Стельмах, Б. Харчук та ін. Тому саме в цей короткий період із новою потужністю відкрилася забута, затерта ніша дитячої літератури як самодостатнього естетичного феномена. Чи не тому до нього долучаються й митці старші – О. Гончар, М. Стельмах?» [11, с. 16]. Твори цих письменників знаменували перший ідеологічний та комунікативний злам в історії української дитячої літератури т.зв. радянського періоду, творячи разом з тим новий канон, який базувався на певному розкріпаченні власної світоглядної позиції, «психологічної самореалізації, висловлення власного, можливо, й «крамольного», погляду на радянську дійсність, апелювання до вічного та уселюдського» [11, с. 16]. Це, до певної міри, також стирало межі між дитячою та дорослою літературою, прорубуючи дорогу, створюючи ідеальне для цього часу підґрунття для самостійного розвитку та серйозного сприйняття дитячої літератури.

Подібно як дитячі твори німецьких письменників Йогана Бернгарда Баседова, Фрідріха Юстіна Бертуха, Йоахім Гайнріха Кампе, Христіана Овербека та Крістіана Фелікса Вайзе та ін. наприкінці XVIII – початку XIX ст. отримали за своє високохудожнє слово визнання не лише з боку педагогів та критиків, але й сучасників-філософів, філологів та літературознавців і, відповідно, відразу ж зайняли місце, зокрема й у програмі шкільного читання, так і літературні казки Т. Коломієць, В. Шевчука, В. Симоненка, В. Близнеця, М. Вінграновського, М. Вороного, Д. Павличка та ін. становлять і по сьогодні т.зв. «шкільний канон»: «... бо ж історично вже так склалося для України, що освіта й твори для дітей продовжують іти разом» [11, с. 16]. При цьому дитячу літературу розглядають як домінують педагогічного процесу, але, водночас, визнається її висока художня літературна цінність та значущість у сферах естетики, психології та комунікування. Таким чином, «шкільний канон» служить передусім розвитку літературного смаку, естетичному вихованню відчуття краси та регулюється у

відповідності до психо-емотивної спроможності сприйняття з боку зростаючого читача. Корпус літератури «шкільного канону» донедавна складають в переважній більшості твори дорослих класиків, які з часом увійшли в «коло дитячого читання» або були ними спеціально написані для дітей. У 2016 р. Міністерство науки і освіти вперше серйозно зайнялося питанням змін шкільного канону, однак які, в свою чергу, викликали широку дискусію серед фахівців з дослідження літератури для дітей та юнацтва. Про це детальніше на офіційних сторінках Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва.

Сьогодні література для дітей та юнацтва – це соціальний і культурний проект актуального періоду в історії розвитку літератури взагалі. Ідеї наявного, справжнього, близького дітям соціуму, розуміння його, форми існування та співіснування у ньому різних поколінь закладаються дорослими письменниками безпосередньо в тексти для дітей та юнацтва. Такі тексти є носіями певної ідеологічної системи, завдяки якій суспільство, підтримуючи оновлені фігури і форми, намагається все ж закласти архетипні цінності у свідомість нової (інакшої) дитини і таким чином допомогти їй віднайти себе, своє місце у світі, самоідентифікуватись у сучасному антиавторитарному середовищі.

Канон сучасної літератури для дітей та юнацтва вважаємо активним, оскільки в поточному процесі оцінки сьогодні з боку літературознавців, критиків та й самих споживачів-читачів, деякі твори можуть підлягати деканонізації, а деякі можуть навпаки оновлено входити у його актуальний корпус. Отож, полемічний дискурс в цьому питанні вважаємо для дослідників дитячої літератури відкритим.

Сучасний читач-дитина/підліток в Україні, за нашими спостереженнями, підлягає наступній характеристиці:

- емоційний, але через брак відкритості у світі дорослих та доброзичливих діалогів;
- замкнений у мережному просторі, який дає йому ілюзію свободи;
- прагне любові і поваги до свого світу з боку дорослих;
- вразливий до цинізму, сарказму та агресії, – сам агресивний;
- психологічно травмований тягарем «культурної пам'яті» та «суспільної свідомості», – їх він активно хоче стерти в мережному світі;
- шукає вивільнення від цього тягару, який насаджується надмірним консерватизмом, детермінізмом, стереотипізмом, зверхністю та пафосом;
- конфліктний, вимагає контраверсій;
- прагне необмеженого простору і часу, але водночас потребує чітких орієнтирів;
- мріє про подорожі та міжкультурне мирне спілкування, про нові відкриття і можливість самореалізації.

Економічна, соціокультурна стабільність та цілісність країни, а також і наша готовність до відкритих доброзичливих і фахових діалогів та дискусій в усіх сферах діяльності між дорослими та дітьми на рівноправних умовах (повага на повагу: RESPECT), дали б можливість підлітку України пізнати світ наочно і стати щасливою та успішною особистістю, насолоджуючись основною книгою, – книгою життя як найвищою цінністю.

Якщо книга здатна дати відчуття психоемотивної безпеки та водночас емоційної інтриги вразливого підлітку з першої сторінки, – вона завоювала сучасного читача.

Література

1. Баран (Гнідець) У. С. Активний канон сучасної літератури для дітей та юнацтва: Захід та Схід / У. Баран // Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва «Література. Діти. Час». Наукові праці : Науково-методичний журнал. – Філологія. Літературознавство. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. – С. 8–12.
2. Баран У. «Нескінченна історія» літератури для дітей та юнацтва: напрями дослідження літератури для дітей та юнацтва в Україні / У. Баран // КЛЮЧ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/345>.
3. Баран У. Дитина. Переоцінка постмодерних європейських цінностей. Соціокультурний контекст. Рефлексії / У. Баран. – Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://urccyl.com.ua/aktualno/aktualni-dumky/item/ditina-pereocinka-postmodernikh-jevropeiskikh-cinnostei-sociokulturnii-kontekst-refleksiji/>.
4. Баран У. Німецький історичний підлітковий роман [Текст] / Уляна Баран // Слово і час. – 2016. – № 4. – С. 70–79.
5. Баран У. Пасивний та активний канон дитячої літератури постмодерну / Національна бібліотека України для дітей. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=iMFNj7YZOUg>.
6. Баран У. Підлітковий роман. Репрезентанти німецького постмодерну / У. Баран. – ЛітАкцент. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litakcent.com/2016/04/05/pidlitkovyj-roman-reprezentanty-nimeckoho-postmodernu/>.
7. Гнідець У. Канон літератури для дітей та юнацтва / У. Гнідець // Слово і Час. – № 8. – 2014. – С. 72–80.
8. Гнідець У. Література для дітей та юнацтва в Україні: між західним та східним канонами / У. Гнідець. – Слово і Час. – № 12. – 2014. – С. 50–57.
9. Качак Т. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: збірник науково-методичних статей / Т. Б. Качак. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2013 – 132 с.
10. Кизилова В. Художня специфіка української прози для дітей та юнацтва другої половини ХХ століття: монографія / В.В. Кизилова ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», – 2013. – 400 с.
11. Мовчан Р. Література для дітей та юнацтва в історії української літератури ХХ століття / Р. Мовчан // Література. Діти. Час : Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва. Вип. 1. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://urccyl.com.ua/naukovyi-visnyk-literatura-dity-chas/>.
12. Огар. Е. Дитяча книга в українському соціумі (досвід перехідної доби) : монографія / Е. Огар. – Львів : Світ, 2012. – 320с.
13. Папуша О. Дитина-Світ-Література: Формат дослідження / О. Папуша // Сучасні літературознавчі студії. Випуск 2. Дитина і світ: проблема культурного діалогу. Збірник наукових праць. Гол. Ред.. В. І. Фесенко. – К. : Вид.центр.КНЛУ, 2005. – С.106–111.

14. Салюк Б. Perpetuum mobile дитячої літератури : типологія традиційних образів дитини-бешкетника : монографія / Б. Салюк. – Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2013. – 216 с.
15. Harold B. The Western Canon – The Books and School of the Age. New York u.a. 1994.
16. Kümmerling-Meibauer B. Integration und Ausgrenzung: Wandel in der Bewertung von Kinderliteratur // Bettina Kümmerling-Meibauer. Kinderliteratur, Kanonbildung und literarische Wertung, Stuttgart, 2003. – S. 271.
17. Kümmerling-Meibauer B. Klassiker der Kinder- und Jugendliteratur: ein internationales Lexikon. – Stuttgart; Weimar: Metzler, 1999.
18. Stephens J. Ideologie und narrativer Diskurs in Kinderbüchern Kinder- und Jugendbuchforschung. – Frankfurt a. Main: Metzler, 1998. – S. 19–32, S.20
19. Stephens J. Linguistics and stylistics // International Companion Encyclopedia of Children's Literature / P. Hunt. – London and New York: Routledge, 2004. – V. 1, P. 99–112.
20. Winko S. Literatur-Kanon als invisible hand-Phänomen. // TEXT + KRITIK. Zeitschrift für Literatur. SONDERBAND / Hrsg. von Heinz Ludwig Arnold. – München, 2002. – S. 9.
21. Worthmann F. Literarische Kanone als Lektüremacht. Systematische Überlegungen zum Verhältnis von Kanon(isierung) und Wert(ung).// Kanon – Macht – Kultur : theoretische, historische und soziale Aspekte ästhetischer Kanonbildung / hrsg. von Renate von Heydebrandt. – Stuttgart ; Weimar : Metzler, 1998. – S. 9–29.

Любая модернизация предусматривает идеологические, парадигмальные изменения, жанровые трансформации, активные процессы канонизации-деканонизации.

В одном из последних интервью украинский писатель для детей и юношества Сергей Грыдин сказал: «Проблемы и эмоции не меняются в детей и юношества у все времена, несмотря на какие изменения в обществе... Наши дети идут семимильными шагами к взрослости...». С этих соображений, мне показалось целесообразно предложить свои наблюдения за процессами идеологической и эстетической канонизации-деканонизации в детской литературе.

Ключевые слова: детская литература, автор, ребёнок, канон, канонизация, идеология, эстетика, эмоция.

Every modernization foresees of ideological, paradigmatically changes, genres transformations, active processes of canonization/de-canonization. In one of his last interview the Ukrainian writer for children and youth Serhij Hrydin told: “Problems and emotions are not changing by children and adolescents despite of all changes in every society. Our children go with the seven miles steps to the adulthood”. From this point of view it seemed me efficient to offer my observations after the ideological and esthetical processes of canonization/de-canonization in children`s literature.

Key words: children`s literature, author, child, canon, canonization, ideology, language, esthetic, emotion.